

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова Приймальної комісії

О.В. Поркуян

«   » 2018 р.

ПРОГРАМА

для прийому на навчання для здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 232 – «Соціальне забезпечення» (спеціалізація «Управління соціальним закладом») (освітня програма «Управління соціальним закладом») на основі здобутого раніше освітнього ступеня бакалавра або освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста

Севєродонецьк – 2018

Програма складена на підставі робочого навчального плану підготовки магістрів за спеціальністю 232 – «Соціальне забезпечення» (спеціалізація «Управління соціальним закладом»)

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

к. е. н., доц. О.В. Федорова

д. психол. н., проф. Н.Є.Завацька

к. е. н., доц. Н.Е. Ткаченко

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Програма вступного випробування складена для прийому на навчання для здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 232 – «Соціальне забезпечення» (спеціалізація «Управління соціальним закладом») на основі здобутого раніше освітнього ступеня бакалавра або освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста.

Фахове вступне випробування є адекватною формою кваліфікаційних випробувань, яка об'єктивно і надійно визначає рівень освітньої та професійної підготовки вступників вищих навчальних закладів.

Вступне випробування проводиться у формі тестування. Питання тестів спрямовані на визначення рівня знань вступників в оволодінні основними поняттями й категоріями психологічної науки, обізнаності із дослідженнями вітчизняної та зарубіжної психології, теоретичними підходами, концепціями. Вони орієнтовані на визначення ступеня сформованості у майбутніх психологів умінь аналізу, узагальнення психологічних явищ, визначення їх структури, закономірностей та психологічних механізмів розвитку тощо.

Програма вступного випробування включає: перелік розділів і тем; список літератури для підготовки до іспиту; критерії оцінювання знань, умінь та навичок.

Вимоги щодо рівня підготовки учасників вступного випробування:
знати:

- методологічні основи соціальної роботи;
- ідеологічний та політичний аспекти соціальної роботи;
- соціальна взаємодія соціального працівника та клієнта;
- сучасні теоретико-методологічні засади вивчення суспільства та людини;
- правові засади соціального захисту населення в Україні;
- задачі та функції суб'єктів соціального захисту населення;
- основний зміст функцій кадрового менеджменту у соціальному закладі;
- основні функції кадрової служби, у т. ч. менеджера з персоналу;
- форми та методи навчання працівників та застосовувати їх залежно від потреб соціального закладу;
- соціальні норми, що регламентують надання соціальних послуг;
- організацію діяльності фахівця соціальної роботи з надання соціальних послуг;

вміти:

- аналізувати існуючу нормативно-правову базу соціальної роботи, враховуючи проблеми конкретних категорій клієнтів;
- співпрацювати з державними та недержавними організаціями, що працюють в сфері соціального забезпечення;
- попереджати, а при виникненні конфліктних ситуацій з клієнтом вирішувати їх у відповідності з правовими нормами;

- володіти методами ефективного комплектування штатами та адаптації працівників на підприємстві;
- володіти методами раціонального оцінювання працівників та вміння їх застосовувати у соціальному закладі;
- оптимально використовувати вітчизняний та зарубіжний досвід в організації практичної діяльності в сфері соціального забезпечення.

II. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Тема 1. Соціальна робота як практична діяльність і учбова дисципліна

Сутність поняття "соціальна робота". Особливості впровадження поняття "соціальна робота" в соціально-гуманітарний понятійний простір. Поняття "соціальна робота" як відображення потреб практичної соціальної роботи. Варіативність поняття "соціальна робота" як практична діяльність; як наука; як навчальна дисципліна.

Порівняльний аналіз основних підходів до визначення сенсу та змісту соціальної роботи як професійної практичної діяльності. Взаємозумовленість і взаємозв'язок поняття "соціальна робота" та понять "соціальне", "соціалізація" та "соціальна справедливість". Сутність характеристики соціальної роботи як професійної діяльності.

Тема 2. Характеристика соціальної роботи як професійної діяльності

Виникнення та становлення соціальної роботи як науки. Соціальна робота як система наукових знань: дослідницький, діагностичний і продуктивний аспекти. Фундаментальна та прикладна складові соціальної роботи як науки. Об'єкт і предмет наукових досліджень соціальної роботи. Проблемне поле наукових досліджень із соціальної роботи. Місце та роль науки "соціальна робота" серед соціально-гуманітарних наук. Закономірності та принципи теоретичної соціальної роботи.

Тема 3. Виникнення та становлення соціальної роботи як науки

Роль географічних, соціально-економічних, політичних умов у формуванні національних особливостей науки "соціальна робота".

Благодійність як моральне і духовне підґрунтя, передумова виникнення теоретичних основ соціальної роботи. Релігійні засади виникнення: соціальної роботи в Україні. Суспільна опіка в Київській Русі, форми та традиції. Елементи державної громадської опіки та їх відображення в нормативних формах свідомості. Роль громади в наданні соціальної підтримки на селі та відтворення громадських підходів у теоретичному осмисленні сутності соціальної роботи. Традиції товариства Червоного

Хреста в Україні. Традиції соціального захисту громадян в Українській РСР, їх вплив на становлення науки "соціальна робота".

Тема 4. Концептуально-категоріальний апарат соціальної роботи. Закономірності та принципи теоретичної соціальної роботи

Концептуально-категоріальний апарат науки "соціальна робота": соціальні сфера, простір, структура, відносини, практика, зв'язки, механізми, діяльність, проблеми. Характеристика та зміст основних категорій науки "соціальна робота".

Тема 5. Історичні корені соціальної допомоги. Становлення наукових підходів до соціальної роботи

Становлення наукових підходів до соціальної роботи в незалежній Україні. Діалектика взаємодії тенденцій сучасної світової науки "соціальна робота" з особливостями її становлення та розвитку в Україні.

Філософія допомоги як базова, концептуальна ідея в становленні вітчизняних теорій соціальної роботи. Ідеї християнства, державності, права, моралі і норм суспільного життя як системоутворюючі в становленні вітчизняних теорій соціальної роботи.

Тема 6. Вітчизняна парадигма соціальної роботи як сукупність моделей і теорій допомоги

Вітчизняна парадигма соціальної роботи як сукупність моделей і теорій допомоги. Доктрина допомоги, організаційні форми, суб'єкти допомоги, об'єкти допомоги як парадигмальні характеристики.

Еволюція вітчизняної парадигми соціальної роботи. Історичні форми вітчизняної парадигми соціальної роботи та їх парадигматичні характеристики. Архаїчна, конфесійна, державна, громадсько-державна, соціетальна та професійна парадигми соціальної роботи, їх соціально-економічна та культурна зумовленість.

Тема 7. Загальна характеристика підходів до типологізації теорій соціальної роботи

Типологізація теорій соціальної роботи як форма наукового дослідження. Загальна характеристика підходів до типологізації теорій соціальної роботи. Типологізація за критеріями історичної послідовності виникнення. Типологізація за об'єктивним критерієм: індивідуальні, групові та "ком'юніті-теорії". Типологізація за критерієм методологічної опори на теорії інших наук: медицини, філософії, психології, соціології, педагогіки.

Тема 8. Характеристика сучасних теорій соціальної роботи

Інтегративний характер і теоретична незавершеність класифікації сучасних теорій соціальної роботи. Гуманістична теорія соціальної роботи — допомога через самопізнання та усвідомлення клієнтом своєї значущості та впливу навколишнього світу. Марксистська теорія соціальної роботи —

орієнтація на ідею допомоги клієнтові шляхом спільних колективних дій з підвищення самосвідомості та соціальних, змін у суспільстві.

Тема 9. Функції психології в соціальній роботі та психологічне її забезпечення. Характеристика психологічних теорій як об'єднуючої основи соціальної роботи

Орієнтація на ідею допомоги клієнту шляхом оптимізації його власних зусиль як спільна об'єднуюча основа психолого-орієнтованих теорій. Психодинамічна теорія соціальної роботи: її сутність, переваги та обмеження. Екзистенціальна теорія соціальної роботи - опора на уявлення клієнта про навколишній світ і власний соціальний статус.

Теорія кризового втручання — орієнтація на виведення клієнта з кризового стану. Гуманістична теорія соціальної роботи — допомога через самопізнання та усвідомлення клієнтом своєї значущості та впливу навколишнього світу.

Апробація і оформлення результатів соціально-психологічного дослідження. Впровадження досягнень науки і передового досвіду в практику. Формування творчої особистості соціального працівника.

Тема 10. Соціологічні методи і техніка вивчення соціальних проблем. Формування соціального контексту допомоги та вплив системних теорій соціальної роботи на індивіда

Системна теорія соціальної роботи: виявлення та "зняття" впливу чинників оточення клієнта, інших людей і соціальних обставин. Системно-екологічна теорія соціальної роботи — ідея допомоги клієнту в пошуках своєї "екологічної ніші" в навколишньому природно-соціальному просторі. Соціальний контекст допомоги (соціальні детермінанти виникнення складних ситуацій; соціальні норми та патології; соціальний контроль за поведінкою індивіда як методологічна основа соціально-орієнтованих теорій). Соціально-радикальна теорія соціальної роботи: опора на ідею допомоги клієнту в розвитку його соціальної (зокрема політичної та правової) свідомості.

Тема 11. Педагогічні шляхи і засоби соціального розвитку особистості. Характеристика об'єктів соціальної роботи та вплив на них шляхом використання комплексно-орієнтованих теорій

Соціально-педагогічна теорія соціальної роботи — опора на ідею допомоги шляхом виховного впливу з боку сім'ї, школи, позашкільних закладів на процес соціалізації клієнта. Когнітивна теорія соціальної роботи — орієнтація на ідеї допомоги клієнту шляхом навчання його стереотипним механізмам управління своїми вчинками адекватно соціальним умовам або конкретній соціальній ситуації. Рольова теорія соціальної роботи — модель соціальної роботи, що орієнтується на охоплення проблем клієнта, пов'язаних з очікуваною поведінкою і бажаним розвитком і з урахуванням механізмів формування у нього уявлень про свою роль у житті.

Тема 12. Критерії ефективності соціальної роботи. Основні види прогнозування

Методологічні основи адаптивно-соціалізаційної теорії соціальної роботи. Соціальна адаптація людини як процес взаємодії з навколишнім середовищем з освоєння нової соціальної ситуації. Біологічні та психологічні компоненти соціальної адаптації. Інформаційний та комунікативний механізми соціальної адаптації.

Допомога клієнту в адаптації до складної для нього (а відтак — нової) соціальної ситуації як базова ідея адаптивно-соціалізаційної теорії соціальної роботи. Соціалізація клієнта як накопичення соціального досвіду в процесі успішної адаптації до важких життєвих ситуацій за допомогою соціальних працівників.

Тема 13. Теоретико-методологічні основи технологій соціальної роботи

Соціальні технології як суспільне явище. Технологізація соціальних процесів. Сутність поняття соціальних технологій. Класифікація соціальних технологій. Типи соціальних технологій. Основні види соціальних технологій. Кваліфікаційні ознаки соціальних технологій. Соціальні технології у соціальній роботі.

Визначення технологій соціальної роботи. Основне завдання технологій соціальної роботи. Основні функції технологій соціальної роботи. Головні складові змісту технологізації соціальної роботи. Технологічні компоненти технологізації соціальної роботи. загальні технології соціальної роботи Особливості застосування загальних технологій у соціальній роботі. Міждисциплінарні технології і методики соціальної роботи.

Структурно-логічна схема технологій соціальної роботи. Типова технологія соціальної роботи як певний алгоритм діяльності. Основні складові типової технології. Основні етапи типової технології: підготовчий, етап безпосередньої реалізації методів втручання, підсумковий етап. Підготовчий етап як етап вивчення ситуації, встановлення контакту, знайомства, діагностики, планування. Етап реалізації як етап безпосереднього надання соціальних послуг, цикли етапу “заходи – оцінка – коригування”. Підсумковий етап як етап оцінки, подовження, припинення, стабілізації, згортання соціальної роботи. Соціальний супровід як особлива технологія соціальної роботи.

Оцінка як складова наукового супроводу впровадження соціальної роботи. Критерії ефективності соціальної роботи. Методи оцінки та джерела отримання інформації. Оцінка економічної ефективності як аргумент для продовження та розвитку соціального проекту. Моніторинг соціальних проектів як технологія комплексного наукового супроводу проектів впровадження соціальної роботи.

Тема 14. Технології соціальної роботи з сім'ями різного типу

Технології соціальної роботи з молодими, неповними, багатодітними,

малозабезпеченими, асоціальними, соціально неспроможними сім'ями. Особливості технології соціальної роботи з прийомними сім'ями та дитячими будинками сімейного типу.

Тема 15. Технології соціальної роботи з різними категоріями дітей

Технології соціальної роботи з дезадаптивними дітьми та молоддю. Соціальна робота з дітьми вулиці. Соціальна робота з неповнолітніми які мають проблеми з законом. Сучасні аспекти соціальної роботи з неповнолітніми та молоддю, яка повертається з місць позбавлення волі. Негативні явища у молодіжному середовищі. Сучасні аспекти здійснення соціальної роботи з дітьми-інвалідами, молодими інвалідами та їх сім'ями. Особливості соціальної роботи з дітьми та молоддю, які є ВІЛ інфікованими або хворими на СНІД.

Тема 16. Технології соціальної роботи серед молоді

Технології формування здорового способу життя у дитячому та молодіжному середовищі. Технології створення та функціонування студентських соціальних служб для молоді. Технологізація волонтерського руху. Технології соціальної роботи з військовослужбовцями. Технологія соціальної роботи з неповнолітніми та молоддю, які повертаються з місць позбавлення волі. Соціальна робота з дітьми та молоддю, батьки яких працюють за кордоном.

Особливості соціальної роботи у загальноосвітніх школах. Технології соціальної роботи у школах-інтернатах різного типу. Соціальна робота у притулках для неповнолітніх, реабілітаційних закладах. Соціальна робота з неповнолітніми та молоддю, які перебувають у місцях позбавлення волі.

Тема 17. Технології соціальної роботи з людьми старшого віку.

Соціальне становище та психофізичні особливості людей похилого віку. Особливості соціальної роботи з людиною похилого віку, яка проживає в сім'ї. Громадська опіка і соціальне обслуговування одиноких людей похилого віку. Проблема бездомності людей похилого віку та шляхи її подолання. Соціальна робота у закладах соціального захисту

Тема 18. Особливості застосування технологій соціальної роботи.

Перспективи розвитку сільських та селищних центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді. Особливості соціальної роботи на селі. Особливості соціального супроводу сільських сімей. Інтеграція елементів соціальної роботи в організацію дозвілля дітей та молоді як метод виявлення та подолання соціальних проблем окремих груп дітей та молоді. Залучення молоді до вирішення власних проблем: молодіжна участь та волонтерська діяльність. Взаємодія з сільською громадою з метою вирішення соціальних проблем окремих прошарків населення: школою, медичними закладами, закладами культури, керівниками підприємств.

Співробітництво з органами місцевого самоврядування та державними органами, що опікуються проблемами дітей та молоді. Впровадження

молодіжних програм у сільській громаді. Концептуальні основи соціальної роботи за кордоном. Роль суспільних фондів і добродійних організацій. Соціальна робота в неурядових організаціях. Досвід Італії, Португалії, Іспанії, Греції, Ірландії, Данії тощо. Досвід Великобританії у запровадженні системи фостерної опіки дітей, які позбавлені батьківського піклування. Досвід Канади у формуванні здорового способу життя.

III. ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Актуальні проблеми теорії та практики соціальної роботи на межі тисячоліть: Монографія - К.: УДЦССМ, 2001. - 344 с.
2. Динамика ценностей в социальной работе / Под ред. С.Шардлоу. - Амстердам - Киев, 1996. - 206 с.
3. Значення змін у соціальній роботі / За ред. С.Шардлоу - К., 1995. - 142 с.
4. Лукашевич М.П., Мигович І.І., Пінчук І.М. Соціальна робота в Україні: теоретико-методологічні засади. - К.: МАУП, 2001. - 126 с.
5. Мигович І.І. Соціальна робота (вступ до спеціальності) - Ужгород: ВАТ „Патент”. - 1997.
6. Пейн М. Сучасна теорія соціальної роботи. - К., 2000. – 342 с.
7. Практична соціальна робота / За ред. П.Картер. - Амстердам - К., 1996. - 184 с.
8. Попович Г.М. Соціальна робота в Україні і за кордоном. Навчальний посібник. - Ужгород: УДУ, 2000. - 134 с.

Додаткова література

1. Єрмаков І.Г. Педагогіка життєтворчості // Школа життєтворчості особистості / За ред. І.Г.Єрмакова. - К.: ІСДО, 1995. - С.3-11.
2. Збірник міжнародних правових документів, законодавчих актів і нормативних документів України з питань соціально-правового захисту дітей. - К., 1998.
3. Молодь України: стан, проблеми, шляхи розв'язання: Зб. наук. публікацій Укр. НДІ проблем молоді за підсумками виконання наук. програм і проектів у 1996 р. Вип. 6. – К.: АТ «Видавництво «Столиця», 1997. - 208 с.
4. Про становище молоді в Україні // Щоріч. доп. Президенту України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України. - К., 1998.
5. Капська А.Й. Соціальна робота: деякі аспекти роботи з дітьми та молоддю. - К.: ДЦССМ, 2000. –
6. Соціальна робота/За ред. В.Андрущенко. кн.2 – К.: ДЦССМ. 2002. –
7. Капська А.Й. Соціальна робота: технологічний аспект. – К.: ДЦССМ, 2004. – 364с.

8. Бойко А.М. Оновлена парадигма виховання: шляхи реалізації. К.: ІЗМН, 1996. – 236с.

9. Карпенко О.Г. Соціальна робота як вид професійної діяльності // Соціальна робота: технологічний аспект. Навчальний посібник. – К.: ДЦССМ, 2004. – С.14-17.

10. Актуальні проблеми соціально-педагогічної роботи (модульний курс дистанційного навчання) / А.Й.Капська, О.В.Безпалько, Р.Х.Вайнола; Заг.ред.А.Й.Капської.-К.,2002.

11. Актуальні проблеми соціально-педагогічної роботи (модульний курс дистанційного навчання) / А.Й.Капська, О.В.Безпалько, Р.Х.Вайнола; Заг.ред.А.Й.Капської.-К.,2002.- 164 с.

12. Технології соціально-педагогічної роботи: Навчальний посібник / За заг. ред. проф.Капської А.Й.-К.: 2000.-372 с.

ІV. ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Екзаменаційний тест містить 30 тестових завдань з вибором варіанта вірної відповіді (закриті тести), максимальна кількість отриманих балів – 200. Відсутність відповіді балом не оцінюється. Час для підготовки до відповіді – 60 хвилин (1 година). Підсумкова оцінка за випробування підраховується за 200-бальною шкалою.

Критерії оцінювання представлені у таблиці 1.

Таблиця 1

Критерії оцінювання відповідей абітурієнта на вступному випробуванні

Кількість вірних відповідей	Бали
30	200
29	194
28	189
27	184
26	179
25	174
24	169
23	164
22	159
21	154
20	149
19	144
18	139
17	134

16	129
15	124
14	119
13	114
12	109
11	104
10	100
9	90
8	80
7	70
6	60
5	50
4	40
3	30
2	20
1	10

Голова фахової атестаційної комісії

к. е. н., доц. О. В. Федорова

Члени фахової атестаційної комісії

д. психол. н., проф. Н. Є. Завацька

к. пед. н., доц. О. М. Задорожна